

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידים בהוצאת "יפה נוח"

"יקרה היא מפנינים" - מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים

דבר אל אהרן אחיד ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת... כי בענן אראה על הכפרת. בזאת יבא אהרן אל הקדש (טו, ב-ג)

פרש רש"י: "כי בענן אראה" - כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני. ולפי שגלוי שכינתי שם, יזהר שלא ירגיל לבא, זהו פשוטו. ומדרשו: לא יבא כי אם בענן הקטרת ביום הכפורים.

אולם הרבה מהאחרונים סוברים, שאמנם כל כהן גדול יכול להכנס לקדש הקדשים רק ביום הכפורים, אבל אהרן הכהן היה יכול להכנס לפני ולפנים בכל עת שיחפץ. וזהו שאמרה התורה: "ואל יבא בכל עת אל הקדש", אבל "בזאת יבא אהרן אל הקדש".

האם למעשה אהרן הכהן נצ' את ההתר המיוחד שהיה לו ונכנס לפני ולפנים לא רק ביום הכפורים אלא גם במהלך ימות השנה?

בסוף פרשת יום הכפורים נאמר (טו, ד): "ויעש כאשר צוה ה' את משה", פרש רש"י: "כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה, ולהגיד שבחו של אהרן, שלא היה לובשן לגדלתו, אלא כמקמים גזרת המלך".

ומכאן למד הרבי מבעלזא, שאף שהתר לאהרן הכהן להכנס לפני ולפנים בכל עת שיחפץ, מכל מקום הוא לא נכנס לקדש הקדשים אלא פעם אחת בשנה - ביום הכפורים.

ספר לי הרב שלום רוטלוי, ששאלו את מרן הגרא"ל שטיינמאן זצ"ל בענין זה, האם אהרן נכנס לפני ולפנים יותר מפעם אחת בשנה, והשיב: ודאי שלא! הרי על התורה נאמר (משלי ג, טו): "יקרה היא מפנינים", ודרשו חז"ל (הוריות יג ע"א), שהתורה יקרה יותר מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. ואם כן הגע בנפשך, אם היתה לו אפשרות לשבת וללמד דף גמרא או להכנס לקדש הקדשים, במה הוא בחר? - פשיטא שהוא ישב ולמד!

(רבי שלמה לוינשטיין שליט"א - נאה דורש)

שכרו של המקום תורה ומצוות מתוך הדחק

אשר יעשה אתם האדם וחי בהם (יה, ה)

בשיהודי עובד את הקב"ה מתוך הדחק, ומקריב למען השם יתברך - אין לתאר אין לשער למה הוא זוכה, אין לנו משגים, ישנה משפחה אחת, משפחת שינקר, שכל עולם הישיבות מסנא בה. כמעט כל בן מהמשפחה הזאת הופך לראש ישיבה. בשעתו, כשהלכתי לנחם את בני המשפחה על פטירת אמם, שמעתי ספורים מרעמים על חיי הדחק שהם חיו בתל אביב. הייתי כלי מזעזע. זה נתן לי הסתכלות שונה על כל החיים. אחרי הספורים ששמעתי - אין זה פלא בעיני שזכו לכל מה שזכו!

היה להם בבית בסך הכל חדר אחד. בחדר הזה ישנו, על מזרנים שהנחו על הרצפה, ההורים והילדים, כל שני ילדים ישנו על מזרן אחד. כיון שלא היו להם כסאות שלמים, הניחו קרש בין כסא לכסא ועליו ישבו. וכל זה עדן לא נורא, למרות שאנחנו בהחלט לא היינו רוצים לחיות כך...

מה שהיה יותר נורא הוא, שגם לחם לאכל לא היה. האבא היה קונה במכלת לחם ישן, שהיה נמכר במחיר זול יותר. בעולם של היום הכל מודרני. המכולות יכולות להחזיר למאפיות את כל הלחם שנשאר. אבל אז לא היה משג להחזיר לחם. אם נשאר לחם - היו מורידים את המחיר ואנשים היו קונים אותו במחיר המזול.

כדי שהילדים יאכלו את הלחם הישן, היה האבא שופך עליו שתי כוסות קפה, ועושה ממנו כמין דיסה. אלא שעדין הטעם לא מי יודע מה... ולכן היה האבא יושב ומספר להם ספורים, עושה להם שמח, וכך לא הרגישו את הטעם של הקפה. כשגמר לספר כבר לא היה להם לחם בפה...

בשבת, האבא, רבי צבי, שהיה מתמיד גדול, היה יושב ולומד דרך קבע עד שעה שתיים בלילה לאורה של הפתיליה שעליה בשלו את הסוללות.

ספרו עליו, שפשהיה ילד קטן עשו בחידור בו למד "מבצע ילד טוב". כל ילד היה צריך לספר על מעשה טוב שעשה במשך השבוע. כששאלו אותו: "צביקה! איזה מעשה טוב עשית?" השיב: "לא עשיתי שום מעשה מיוחד. אצלנו ישנים שני ילדים על מזרן אחד. לילה אחד אחי הצעיר, שישן יחד אתי, הסתובב במהלך השנה ונשכב לרחב המטה, במקום לא רפה. לא רציתי להעיר אותו. ונשכבתי גם אני לרחב המטה, ולא הצלחתי להרדם כל הלילה. אבל העקר שלא הערתי אותו..."

אדם עושה משהו קטן לכבוד השם יתברך, מתאמצ גם כשקשה לו - "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם" - ה' ישלם לו על זה כפל כפלים. ראיתי בשם אחד הגדולים שדיק בלשון הברכה: "הגומל חסדים טובים" - לא כתוב "העושה", אלא "הגומל", בתורת גמול! אדם עושה משהו קטן - והקב"ה נותן לו על כך גמול עצום.

(רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א - נאה דורש)

חדר יחיד עם בורא העולם

וכל אדם לא יהיה באהל מועד (טו, י)

בנהג שבועלם, שאנשים נוטים לפרסם את מעשיהם הטובים, וכך נתן לשמע אדם האומר: "עזרתי למשפחה פלזנית", "הכנסתי אורחים", "נתתי צדקה".

רבי הלל זקס זצ"ל, מראשי ישיבת חברון, יוצא נגד הנהגה זו, ופוסל אותו מכל וכל. מדוע?

אדם לא נוהג לפרסם את תכונ השיחות בינו לרעייתו, משום שהן חלק מן הקשר האישי ביניהם, ואין זה ראוי להוציא את תכונ החוזה. כך מצינו בגמרא (נדה יז ע"א) שהאמוראים היו מגרשים ובזבים מחדר השנה שלהם. האם כשזובב נמצא בחדר יש בכך חסר צניעות? ברור שלא! אבל זו התערבות בקשר. לא מתאים שהיה בחדר עוד מישהו זר! בדומה לכך, גם המצוות שהאדם עושה הן חלק מן הקשר האישי בינו ובין בורא העולם, ואין ראוי לפרסם אותן ברבים!

זהו שאמרה התורה: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש", ודרשו חז"ל (ילקוט שמעוני איוב רמז תתקח): "אלו מלאכי השרת" בזמן שהכהן הגדול נמצא בקדש הקדשים, הוא כבויכל בחדר יחיד עם הקב"ה. לא מתאים שמלאכים יהיו בו!

מובא בספרים, שהא"י ז"ל הקפיד מאד לא להרים את הקול בשמונה עשרה, ו"המשנה ברורה" (קא, ב) כותב על כך בחריפות: "וכל המגביה קולו בתפלתו, הרי זה מביאי השקר, שהיה דרפן לצלע בקול לעבודה זרה שלהו!" מה קרה? אתה מדבר שיחה אישית עם המלך. אף אחד לא אמר לשמע אותה!

לפי זה אומר רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל מתוך מדבש: אדם חוזר בליל שבת מבית הכנסת. ברוך ה', המלאכים מלויים אותו. הוא נכנס הביתה ואומר ברב רגש: "שלום

עליכם מלאכי השרת. בואכם לשלום, ברכוני לשלום.
תברכו אותי! הם מברכים אותי, ואז הוא ממשיך ואומר:
"צאתכם לשלום!" - צאו החוצה!

האם זו התנהגות תרבותית? הרגע הם נכנסו אליך הביתה!
רק קבלת מהם ברכה, וכבר אתה אומר להם שלום? תוציא אותם
מהבית אחרי ברכת המזון. אתה יודע מה? לפחות תקדש על היין,
שישמעו קדוש. מה זה לומר להם מיד ללכת הביתה?!

אומר הרב פינקוס: מובא בחז"ל (דברים רבה א, כא): שְׂכֵשֶׁם שְׁאֵם מֶלֶךְ
וּמִסְרוֹנִיתָא יוֹשְׁבִים בְּיָחַד וְבָא אָדָם וּמִצְטָרֵף אֲלֵיהֶם הוּא חָיִב מִיתָה,
כָּף הַשֶּׁבֶת הִיא רַק בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל לְקַב"ה, וְאִין לֹאֲף אֶחָד מִלְּבָדִם
רְשׁוּת לְהִנּוּת מִמֶּנָּה.

לפי זה מובן שפעדת שבת איננה סתם סעודה. היא חדר יחוד של
עם ישראל עם בורא העולם! לפיכך אנו אומרים להם: 'מלאכים
ישרים, עם כל הכבוד וההערכה, צאו בבקשה החוצה. זה לא מתאים
שתשאר פה!'

(רבי חזקיהו יוסף קרלינשטיין שליט"א - נאה דורש)

בזכות הצעקה של הרב'ה

קדשים תהיו... איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' (יט, ב-ג)

בפסוק כתובים ארבעה ענינים שלכאורה אין קשר ביניהם: א.
קדשים תהיו. ב. איש אמו ואביו תיראו. ג. את שבתתי תשמרו. ד.
אני ה'.

הרב צבי אליאף ספר ספור מדהים שארע עם יושב ראש ועד הישיבות
הרב משה דוד טנגבוים בשנת תש"ה, סמוך לסיום מלחמת העולם
השנייה.

באחד מימי 'בין הזמנים', בעת ששקה בחפשה בכפר פינס, נגש
אליו קבוצניק ואמר לו: "אני חבר קבוץ של השומר הצעיר הנמצא
סמוך לכאן. יש שם עכשו ברית מילה וחסר לנו עשירי למנין. אבקש
לקחת את הרב ברכבי, הלוח ושוב, כדי להשלים לנו מנין". הרב
טנגבוים הסכים וכעבור דקות ספורות הם הגיעו לקבוץ.

שח הרב טנגבוים: ראיתי שם מחנה שלא ראיתי מעודי. המוהל היה
חלונן, לבש מכנסים קצרות, ונעל סנדלים תנכיים. לראשו, לכבוד
המעמד, הניח כפת קרסון. עסקתי אחריו וראיתי שהוא עשה את
הברית בממחיות ובמקצועיות, כמו גם כל נהול הסקס והברכות.
משהו לא 'הסתדר' לי... נגשתי למוהל להחמיא לו על עבודתו
המקצועית והתחלתי לחרח, בעדינות, אודותיו.

הוא הבין בדיוק מה אני מבקש לדעת... לפני שהספקתי לשאל את
ה'זאם תאמר', הוא פתח ב'יש לומר' ומנע ממני את המבוכה. וכך
אמר:

"כבוד הרב לא יסתכל עלי ככה כמו שאני נראה. לפני המלחמה
גרתי ברומניה והייתי חסיד ויז'ניץ של האמרי חיים, עם כל הלבוש,
השטריימל והכל. אבל אז, כבוד הרב, באה השואה... גורמתי הכל
והגעתי לארץ, לקבוץ הזה. כפי שאתה רואה, אנשי הקבוץ כאן
רחוקים מאידישקייט, אבל לעת הצורך אני עושה כאן בריתות.
בחז"ל הייתי המוהל בויז'ניץ, ומזה הגיעה לי הממחיות והמקצועיות
בעריכת בריתות".

לאחר שסיים, ממשיך הרב טנגבוים, נגש אלי אבי הבן, גם הוא
קבוצניק, והודה לי על השתתפותי. "בהזדמנות זו אבקש ממך הרב
טנגבוים בקשה נוספת", אמר. "חמי, אדם מבגר, קשיש שמתניד רק
על פסא גלגלים, גר כאן בבית האבות שבקבוץ. הוא לא היה מסגל
להגיע לברית, ואבקש ממך, אם תוכל בבקשה להכנס אליו ולאחל
לו מזל טוב לכבוד הברית של נכדו. זה בודאי ישמח אותו מאוד".

כמוכן שהספקתי בשמחה. אם יש לי הזדמנות לכבדו ואף לקיים
מצות בקור חולים - בודאי שאנצל את ההזדמנות ונכנסתי אליו.

הצגתי את עצמי כיושב ראש ועד הישיבות, חסיד קרלין. כששמע
הזמן שאני חסיד קרלין 'התעורר לתחיה' ואמר: "אוהו! חסיד
קרלין! בא ואספר לך ספור על האדמו"ר שלך שנספה בשואה.
אני, ספר הזמן, יוצא גרמניה. יום אחד הגיע האדמו"ר מקרלין
לברלין לטפול רפואי. אנחנו, היקעס, לא ראינו מימינו מה זה

חסיד, וקל וחמר לא מה זה אדמו"ר. היקיים, שלא כיוצאי
פולין, לא התחברו לכל הסגנון הזה. זו הייתה אסרקה
גדולה עבורנו, כששמענו שבלייל שבת ימים האדמו"ר טיש.
כלם הגיעו לבית הכנסת הגדול בברלין. גם אנחנו, שהיינו
כבר חלונים גמורים, מחללי שבת, הגענו. לא נכנסנו לבית הכנסת,
אבל צבאנו על החלונות מבחוץ.

"הרב'ה פתח ואמר: 'אצלנו בקרלין לא נהוג שהאדמו"ר אומר
'תורה' בטיש. אבל מכיון שכאן אני אורח, אכבד את מארחי שבקשו
ממני לומר'. והוא פתח ואמר, והדברים שלו עדיו מהדהדים באזני
עד עצם היום הזה:

"השבוע קוראים בתורה פרשת קדשים. התורה אומרת: 'קדשים
תהיו... איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלוקיכם'.
מה הקשר בין ארבעת חלקי הפסוק? אלא, אמר הרב'ה:

"כשאני נמצא בקרלין, עם החסידים שלי, אינני צריך לדבר הרבה.
מספיק שאני אומר להם שתי מלים: 'קדשים תהיו! והם כבר מבינים
מה עליהם לעשות. הם גם יודעים את פרוש הרמב"ן על הפסוק מי
נקרא 'קדוש', ומישמים את הדברים.

"אבל יש אנשים, המשיך הרב'ה, שאי אפשר לומר להם 'קדשים
תהיו'. הם לא אווזים בדרגה הזאת. מהם צריך לבקש: 'איש אמו
ואביו תיראו' - לכל הפחות תתנהגו כמו שהורים שלכם התנהגו.
אל תעזבו את המסורת. ראיתם אבא ואמא, ראיתם חנוך, ראיתם
אהבת ה' ויראת שמים, אל תעזבו את הדרך.

"יש סוג שלישי, יהודים שהתרחקו עוד יותר. הם כבר עזבו את
הדרך של הוריהם. להם צריך לומר שלכל הפחות 'את שבתתי
תשמרו' - תשמרו שבת!

"אבל יש גם סוג רביעי, אמר הרב'ה, אלה שנמצאים כאן על
החלונות. אתם, הצעירים, שלא רציתם להכנס לתוך בית הכנסת.
התבישתם להכנס כי גם שבת אינכם שומרים. לכם, אומר הקב"ה:
דבר אחד פן תזכרו. תזכרו שאני ה'! תזכרו שיש אלקים בעולם!
שהבנים לא יתחתנו עם גויות, והבנות לא יתחתנו עם גוים! אני
ה'!"

"לבית שלי", סיים הישיש את ספורו, "היה חבר גרמני, גוי. למחרת
אותה שבת, ביום ראשון, התחלתי לארו מזודות. 'עולים לארץ
ישראל', אמרתי לבני ביתי, הבנתי שאם נשאר בברלין - בתי
תתנתק מעם ישראל ותתחתן עם הגוי. כעבור שבועים הגענו כאן
לקבוץ. הבת ברוך השם התחתנה עם יהודי, אמנם קבוצניק אבל
יהודי! והיום הייתה הברית של הבן שנולד להם. כל זה בזכות הצעקה
'אני ה' של הרב'ה!", סיים הישיש את ספורו.

(רבי יעקב טיש שליט"א - נאה דורש)

אין להוכיח על כל הפגמים בפעם אחת

הוכח תוכיח את עמיתך (יט, יז)

על פסוק זה דרשו חז"ל (בבא מציעא לא ע"א): "הוכיח תוכיח - אפלו
מאה פעמים".

מבאר רבי דוד קלין זצ"ל בספרו "קריאת ספר": אם אדם יוכיח
יהודי שאינו שומר תורה ומצוות ללא הרף, ויבקר אותו על כל צעד
ושעל, יהיה לו קשה מאד לקבל את דברי התוכחה. לכן אמרו חז"ל:
"הוכח תוכיח - אפלו מאה פעמים", לאמר: אל תמהר ותאמר לו
את כל ההערות שיש לך כבר בפעם הראשונה שאתה מוכיחו, אלא
תחלק אותן לתוכחות נוספות, וכך תוכיח אותו מדי פעם ואפילו
מאה פעמים.

דבר זה נכון הן בקרוב רחוקים והן בקרוב קרובים, ואפלו בתוך ביתו
של האדם. אם אדם אינו מסגל לראות חסרונות אצל ילדיו ומיד הוא
פולט גערה, הוא לא יוכל לחנך את בניו בדרך הטובה, משום שהם
לא יוכלו לעמד בארבע אמותיו כשהם שומעים ממנו תוכחה על כל
צעד ושעל. לפיכך, עליו לשבר את הרצון להוכיחם על כל
הפגמים שבהם ברגע אחד ולהוכיח בכל פעם רק מעט, וכך
יוכל לקרבה באהבה ולשנות את דרכם לטובה.

(רבי מנשה ישראל רייזמן שליט"א - נאה דורש)